

'समानो मन्त्रः समितिः समानी'

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL
B.A. Honours 6th Semester Examination, 2023

DSE-P4-SANSKRIT

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 60

The figures in the margin indicate full marks.

**The question paper contains DSE-4A and DSE-4B.
Candidates are required to answer any *one* from the *two* papers and they should
mention it clearly on the Answer Book.**

(सर्वेषामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदेयम्)

DSE-4A

Unit-I

1. एकस्य उत्तरं प्रदेयम् 6×1 = 6
(क) उत्तररामचरितानुसारं प्रकृतिवर्णनं कुरुत।
(ख) मेघदूतमवलम्ब्य मेघस्य यात्रापथस्य वर्णना करणीया ।
2. द्वयोः संक्षेपेन उत्तरं प्रदेयम् 3×2 = 6
(क) मेघदूते रामगिरिपर्वतम् ।
(ख) उत्तररामचरिते प्रकृतिः
(ग) अभिज्ञानशकुन्तले प्रकृतिचित्रम् ।
3. अतिसंक्षिप्तं षण्णां उत्तरं प्रदेयम् 1×6 = 6
(क) महर्षिकण्वस्य आश्रमः कुत्र वर्तते ।
(ख) रामगिरिपर्वतः कुत्र आसीत् ?
(ग) शकुन्तला कुत्र केन सह निवसति ?
(घ) यक्षेण कः वार्तावाहकः नियुक्तः ?
(ङ) रैवतकपर्वतस्य वर्णनं कुत्र वर्तते ?
(च) मेघदूते अस्ति कस्यापि एकस्याः नद्याः नाम लिख्यताम् ।
(छ) कति ऋतूणां वर्णना अस्ति ऋतूसंहारे महाकाव्ये ।
(ज) यज्ञीयभावनायां वृक्षपूजा कथं क्रियते ?

Unit-II

4. ऋग्वेदे परिवेशभावना कथं प्रतिफलिता सविशदम् आलोचयत । 12
अथवा
अथर्ववेदे भेषजसुक्तवर्णनां संक्षेपेन आलोचयत ।
5. संक्षेपेण द्वयोः उत्तरं प्रदेयम् – 3×2 = 6
(क) विश्वामित्र नदी संवादसूक्ते नद्याः गुरुत्वम्
(ख) गोपथब्राह्मणे पर्यावरणम् ।
(ग) ऋग्वेदे परिवेशभावना ।

Unit-III

6. भवभूतेः प्रकृतिप्रेम आलोचयत, 12
अथवा
महाकाव्ये प्रतिफलितं प्रकृतिचित्रं कालिदासस्य मतानुसारं आलोचयत ।
7. संक्षेपेण उत्तरं प्रदेयम् (द्वयोः) 3×2 = 6
(क) कालिदासस्य महाकाव्ये प्रकृतिचित्रम्
(ख) भट्टिकाव्ये शरद् – वर्णना ।
(ग) रामायणे प्रकृतिचित्रम् ।
8. अतिसंक्षिप्तं षण्णां उत्तरं देयम् 1×6 = 6
(क) रामायणे कस्याः नद्याः वर्णना अस्ति ?
(ख) कस्मिन् दिवसे विश्वपरिवेशदिवसः पालितः भवति ।
(ग) परिवेशभावना संस्कृतनाटके कुत्र कुत्र वर्तते ?
(घ) कः रामायणं विरचितवान् ।
(ङ) भवभूतेः प्रकृतिविषयकं नाटकं किम् ?
(च) अम्माभिः केनोपायेन परिवेशरक्षणं कर्तव्यम् ?
(छ) को नाम प्राकृतिकः परिवेशः ?
(ज) केन पुष्पेण यक्षः मेघम् अर्चयति ?

DSE-4B

Unit-I

1. एकस्योत्तरं प्रदेयम् 12×1 = 12
(क) प्राचीनभारते आयुर्वेदस्य क्रमविकाशः कथं अभवत् इति संक्षेपेण आलोचयत ।
(ख) आयुर्वेदे बौद्धप्रभावः आलोचनीयः ।

2. द्वयोः टिप्पणी कार्या – 6×2 = 12
माधवकरः, चरकः, भेलसंहिता
3. संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् (द्वयोः) 3×2 = 6
(क) वाग्भटः कः आसीत् ?
(ख) धन्वन्तरिः आयुर्वेदस्य कस्मिन् विषये पारदर्शी आसीत् ?
(ग) आयुर्वेदः कस्य च वेदस्य उपाङ्गरूपेण स्वीकृतः ?

Unit-II

4. एकस्योत्तरं प्रदेयम् 12×1 = 12
(क) चरकसंहितायाः सूत्रस्थानमधिकृत्य वैद्यलक्षणम् आलोचयत ।
(ख) दीर्घञ्जीवितोयम् इत्यध्यायमधिकृत्य आयुर्लक्षणं प्रयोजनञ्च आलोचयत ।
5. द्वयोः टिप्पणी कार्या 6×2 = 12
फलवन्तः, रसः, द्रव्यलक्षणम् ।
6. संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् (षण्णाम्) 1×6 = 6
(क) त्रिधातुत्वं किम् ?
(ख) आयुर्वेदस्य किं प्रयोजनम् ?
(ग) पुणर्वसोः शिष्याणां नामानि लिख्यन्ताम् ।
(घ) चरकसंहितायाः अष्टौ भागाः के ?
(ङ) कः आसीत् चरकः ?
(च) केनोपायेन मानसदोषाः दूरीभूताः भवन्ति ?
(छ) उद्भिदः कः ?
(ज) दुग्धस्य कति भेदाः सन्ति ?
(झ) लवणस्य कति प्रकाराः सन्ति ?

—x—